

Vybraná judikatura Ústavního soudu České republiky a Nejvyššího soudu v trestněprávních věcech

aneb

co rok 2017 trestnímu právu dal a vzal

Nálezová judikatura Ústavního soudu České republiky za rok 2017 ve vztahu k trestnímu právu - vybraná judikatura

Pozn. – čerpáno z <https://nalus.usoud.cz>. Jde o oficiální právní věty, případně o narativní části tak, jak je vymezilo analytické oddělení

nález sp. zn. I. ÚS 1038/17 ze dne 21. 9. 2017

Stěžovatel byl shledán vinným z pokusu vraždy a z přečinu vydírání za jednání, kdy přiškrtl poškozeného ze žárlivosti. Dle vyjádření znalce se jednalo o první, popřípadě o přechod k druhému stádiu dušení ze čtyř, přičemž až čtvrté stadium vede ke smrti škrceného. Stěžovatel vypověděl, že poté, co přestal poškozeného škrtit a odcházel, viděl poškozeného se hýbat. Obecné soudy konstatovaly, že stěžovatel škrcením mohl způsobit úmrtí poškozeného tak, že by vyvolal reflektorickou zástavu srdce. Této skutečnosti si měl být vědom, když útočil na oblast krku. Intenzita vedeného útoku, použitý předmět útoku a cíl útoku by pak podle obecných soudů samy o sobě stačily ke klasifikování jednání stěžovatele jako pokusu o vraždu. Stěžovatel v ústavní stížnosti vyjádřil nesouhlas s právním hodnocením skutku jako pokusu vraždy.

nález sp. zn. I. ÚS 1038/17 ze dne 21. 9. 2017

Pokus vraždy lze tedy shledat pouze v případě, kdy pachatel věděl, že svým jednáním může způsobit smrt poškozeného, a pro případ, že ji způsobí, s tím byl srozuměn, přičemž konkrétní provedení tohoto jednání musí mít jednoznačnou souvislost s možností úmrtí, která je běžně rozpoznatelná pro pachatele a která je relativně pravděpodobná.

Při útoku na krk škrcením je tak podstatné pro zvážení, zda se jednalo o pokus vraždy či nikoli, míra a intenzita dušení poškozeného. Mělo-li by se jednat o vraždu či pokus vraždy v důsledku reflektorické zástavy srdce, muselo by dojít k prokázání úmyslu vztahujícího se specificky k této problematice.

nález sp. zn. II. ÚS 4037/16 ze dne 26. 9. 2017

Stěžovatel si podal žádost o zápočet vykonaného trestu odnětí svobody uloženého pro jednání, ohledně něhož byl zproštěn obžaloby, do aktuálně vykonávaného trestu. Tato žádost byla napadeným usnesením soudu I. stupně zamítnuta s tím, že se nejednalo o souběh trestných činů a o vztah souhrnnosti ve smyslu § 43 odst. 2 trestního zákoníku a zápočet tedy není možný. Stěžovatel byl poučen o možnosti podat stížnost v zákonem stanovené třídní lhůtě. Usnesení bylo stěžovateli doručeno dne 16. 9. 2016 do Věznice Rýnovice. Stížnostní soud napadeným usnesením stížnost zamítl pro opožděnost; vycházel z poštovního razítka na obálce 20. 9. 2016, přičemž lhůta k podání stížnosti uběhla již dne 19. 9. 2016. Stěžovatel namítá, že stížnost vhodil do schránky určené pro korespondenci vězňů již 18. 9. 2016. Z vyjádření Věznice Rýnovice vyplývá, že stěžovatel měl možnost předat stížnost, coby úřední korespondenci, k odeslání osobně, přičemž v takovém případě je na zadní straně obálky vyznačeno datum převzetí a na vyžádání mohl obdržet i potvrzení o převzetí s datem. Dále měl stěžovatel možnost vhodit stížnost do schránky „Stížnosti“, namísto do schránky „Korespondence“; tato schránka je vybírána denně a veškeré písemnosti jsou předány na podatelnu, zaevidovány a předány adresátům neprodleně, nejpozději následující pracovní den. Stěžovatel však nezvolil žádný z těchto způsobů a stížnost vhodil do schránky určené pro korespondenci vězňů.

nález sp. zn. II. ÚS 4037/16 ze dne 26. 9. 2017

Protože nebylo najisto zjištěno, zda stěžovatel podal opravný prostředek k doručení opožděně či nikoli, a protože toto zjištění již není možné s jistotou ani učinit, nezbylo Ústavnímu soudu než postupovat v souladu se základní zásadou trestního řízení, že v pochybnostech je třeba vždy postupovat ve prospěch obviněného, resp. že je třeba vykládat příslušná zákonná ustanovení v jeho prospěch.

Právě možnost, že by stěžovateli mohl být v důsledku nesprávného postupu Vězeňské služby odepřen přístup ke stížnostnímu soudu, jenž by měl posoudit správnost úvah soudu prvního stupně o nemožnosti započtení trestu, a tedy že by stěžovatel mohl být v důsledku omezen na svobodě déle, než je nezbytně nutné, vede Ústavní soud ke kasaci napadeného usnesení.

nález sp. zn. III. ÚS 1017/15 ze dne 5. 9. 2017

Stěžovatelka se žalobou u okresního soudu domáhala, aby vedlejšímu účastníkovi byla uložena povinnost náhrady nemajetkové újmy, jakož i majetkové újmy představující jí vynaložené náklady na právní služby v souvislosti s šetřením trestního oznámení, které vedlejší účastník v pozici opozičního zastupitele na stěžovatelku podal. Stěžovatelka byla vyšetřována pro podezření ze spáchání přečinu zneužití pravomoci úřední osoby a přečinu porušování povinností při správě cizího majetku. Věc však byla odložena. Na základě stížností vedlejšího účastníka bylo následně vyšetřování obnoveno, přičemž policejní orgán po doplnění vyšetřování opět dospěl k závěru, že výše uvedené přečiny nebyly stěžovatelkou spáchány a že od počátku bylo postupováno s péčí řádného hospodáře. Dle stěžovatelky měla být odpovědnost vedlejšího účastníka dána tím, že zneužil práva podat trestní oznámení, neboť jeho hlavním cílem bylo poškodit stěžovatelku jako svou přímou politickou konkurentku. Okresní soud žalobu stěžovatelky zamítl.

nález sp. zn. III. ÚS 1017/15 ze dne 5. 9. 2017

V právním státě založeném na respektu k základním právům a svobodám (srov. čl. 1 odst. 1 Ústavy České republiky a čl. 1 Listiny základních práv a svobod) je nepřípustný stav, v němž je jednotlivec nucen strpět újmu na svých ústavních právech v důsledku protiprávního jednání soukromé osoby a orgánu veřejné moci, aniž by neměl zároveň právo na náhradu takovéto újmy podle míry podílu na jejím vzniku.

„Imunizaci“ obsahu trestního oznámení nelze bez dalšího přisvědčit, neboť nelze vyloučit, že nejen subjektivní právo, nýbrž i dokonce zákonem uložená oznamovací povinnost může být zneužita k nelegitimnímu účelu a vykonána v občanskoprávních vztazích v rozporu s dobrými mravy nebo šikanózním způsobem, tedy porušením uložené právní povinnosti.

nález sp. zn. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017

Stěžovatel byl trestním příkazem okresního soudu uznán vinným ze spáchání přečinu výtržnictví a přečinu nebezpečného vyhrožování. Za to mu byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání 9 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu 18 měsíců za současného vyslovení dohledu. Trestní příkaz nabyl právní moci 14. 5. 2015, a zkušební doba tak měla uplynout 15. 11. 2016. Ve zprávě z 20. 5. 2016 Probační a mediační služba (dále jen „PMS“) uvedla, že stěžovatel spolupracuje, dostavuje se, nepáchá další trestnou činnost apod. V další zprávě z 20. 12. 2016, tedy až po uplynutí zkušební doby, PMS uvedla, že stěžovatel plnil své povinnosti pouze částečně, byl propuštěn ze zaměstnání a nezaregistroval se do evidence Úřadu práce. Okresní soud následně napadeným usnesením rozhodl, že stěžovatel podmíněně odložený trest odnětí svobody vykoná. Své rozhodnutí odůvodnil zejména tím, že stěžovatel plnil povinnost žít řádným životem jen částečně, zvláště nenaplnil podmínku být zaměstnaný či registrovaný na Úřadu práce. Na stěžovatele byla po uplynutí zkušební doby rovněž uvalena vazba pro podezření ze spáchání dalšího trestného činu. Stížnost stěžovatele proti uvedenému rozhodnutí krajský soud rovněž napadeným usnesením zamítl.

nález sp. zn. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017

V případech rozhodování o nařízení výkonu podmíněně odloženého trestu odnětí svobody či v případech rozhodování o přeměnách tzv. alternativních trestů je nutné postupovat v souladu se zásadou „v pochybnostech ve prospěch obviněného“.

V případě, že soudy usoudí, že je třeba stanovit další omezení či povinnosti nad minimální rámec respektování právních norem, měly by tak učinit výslovně. Tato omezení či povinnosti by měly vycházet z poznání charakteristik a specifík pachatele a měly by jej vést k vedení řádného života. V opačném případě, kdy soud konkrétní povinnosti nestanoví, je nutné pod pojmem řádný život chápat minimální rámec vedení řádného života, který se vyznačuje především nepácháním trestných činů či nepácháním opakovaných přestupků, a to zejména „v souvislosti s činností, pro kterou byl stěžovatel již odsouzen k podmíněnému trestu odnětí svobody“.

Nelze nastavit hranici osvědčení v rámci zkušební doby tak, aby byla pro významnou část recidivistů reálně nedodržitelná; není proto možné požadovat po odsouzených, aby najednou byli dokonalí a beze zbytku dodržovali vytčený program. Soudy vždy musí posuzovat důvody nedodržení stanovených programů a vývoj pachatele. Tento požadavek vyplývá z principu individualizace, který vyjadřuje základní nastavení právního státu, že s osobou je nutné jednat jako s jedinečným subjektem a nikoli jako s generickým objektem.

Motivace k jednání je přitom klíčová pro rozhodnutí soudu, zda nařídit výkon trestu či nikoli, popřípadě usoudit, které řešení povede k vedení řádného života a ochrany společnosti v dlouhodobém výhledu.

nález sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017

Stěžovatel spolu s dalšími uzavřel s vlastníkem nemovitosti – objektu Cibulka dohodu o spolupráci na opravě a údržbě usedlosti, ve které bylo uvedeno, že nejde o nájemní smlouvu usedlosti. Stěžovatel s ostatními byli oprávněni využívat pouze vymezené prostory objektu. Stěžovatel i ostatní se domnívali, že na základě výše uvedeného jsou oprávněni v usedlosti Cibulka i bydlet. Spolupráce dle dohody probíhala 2 roky. Vlastník objektu dohodu vypověděl s tříměsíční výpovědní lhůtou, neboť se domníval, že stěžovatel s ostatními ji porušují a z Cibulky se stal squat. Objekt měl být vyklizen do 31. 3. 2015. Dle názoru stěžovatele a ostatních byla výpověď neplatná a snažili se jednat s vlastníkem objektu o výše uvedené dohodě. Ten podal 5. 5. 2015 trestní oznámení, na základě kterého policie objekt vyklidila, několik squatterů zadržela a stěžovatel byl obviněn a trestně stíhán. Soud prvního stupně napadeným rozsudkem shledal stěžovatele vinným ze spáchání přečinu neoprávněného zásahu do práva k domu, bytu nebo k nebytovému prostoru podle § 208 odst. 1 trestního zákoníku a uložil mu trest odnětí svobody v trvání dvou měsíců, jehož výkon podmíněně odložil na zkušební dobu jednoho roku. Odvolací a dovolací soud toto rozhodnutí potvrdily. Stěžovatel v ústavní stížnosti uvedl, že soudy neaplikovaly princip subsidiarity trestní represe, neboť celý spor bylo možno řešit nástroji civilního práva.

nález sp. zn. II. ÚS 3080/16 ze dne 23. 5. 2017

I. Čl. 1 odst. 1 Ústavy spolu s čl. 4 odst. 4 Listiny základních práv a svobod a čl. 39 Listiny základních práv a svobod představují základ pro ústavněprávní chápání trestního práva jako krajního prostředku, který by neměl být použit tam, kde je věc možné řešit například soukromoprávně. Lze z nich proto dovozovat základní právo každého nebýt trestán, pokud lze účinně využít dostupných prostředků jiných právních odvětví.

II. Při zvažování, zda aplikovat princip subsidiarity trestní represe, se obecné soudy musí zaměřit na existenci a možnost efektivního použití jiných prostředků k dosažení sledovaného legitimního cíle. Pokud princip subsidiarity trestní represe neaplikují a shledají, že je již nutný trestní postih, musí konkrétně odůvodnit, proč podle jejich názoru takové prostředky k dispozici nebyly, a proč neexistovala jiná možnost než trestní postih stěžovatele.

nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 ze dne 7. 8. 2017

Stěžovatel jako řidič automobilu se zbytkovým alkoholem v krvi havaroval, v důsledku čehož došlo k úmrtí jeho manželky a staršího ze synů. Mladší syn (tehdy tříletý) i stěžovatel utrpěli pouze drobná zranění. Stěžovatel byl okresním soudem odsouzen pro usmrcení z nedbalosti a ohrožení pod vlivem návykové látky. Byl mu uložen trest zákazu řízení na dobu sedmi let a trest domácího vězení na dobu dvou let. Zejména uložením druhého uvedeného trestu se okresní soud obsáhle zabýval, neboť běžným trestem za takové přečiny je uložení odnětí svobody v délce několika let. Okresní soud však dospěl k závěru o nepřiměřenosti takového trestu, když přihlédl k dosavadní bezúhonnosti a spořádanosti stěžovatele, jakož i k výrazné fixaci přeživšího syna na stěžovatele, kterou potvrdili jak nejbližší příbuzní ze strany stěžovatele i zesnulé manželky, tak i pracovníci mateřské školy a orgán sociálně právní ochrany dětí. Krajský soud k odvolání státního zástupce rozsudek okresního soudu ve výroku o trestu změnil v rozsahu domácího vězení tak, že stěžovateli uložil trest odnětí svobody ve výši čtyř let, neboť trest uložený okresním soudem považoval za neadekvátní. Zdůraznil přitom společenskou škodlivost stěžovatelova jednání. Nejvyšší soud odmítl dovolání stěžovatele pro nepřipustnost. Stěžovatel se před Ústavním soudem domáhal ochrany rodinného života svého i svého syna.

nález sp. zn. II. ÚS 2027/17 ze dne 7. 8. 2017

I. Atributem práva na odůvodnění soudního rozhodnutí je řádně vyložená, logicky konzistentní a přesvědčivá aplikace práva obecným soudem. Evropský soud pro lidská práva sice v zásadě připouští, že soud rozhodující o opravném prostředku může pojmout odůvodnění svého rozhodnutí stručně, ať už tak, že přejme odůvodnění napadeného rozhodnutí, či jinak. Na druhou stranu ale musí být patrné, že se dotyčný soud všemi důležitými otázkami skutečně zabýval a že se nespokojil s pouhým potvrzením závěrů soudu nižší instance. Nedostatky odůvodnění napadených rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolacího i dovolacího soudu, ve kterých nebyly dostatečně zohledněny všechny okolnosti případu, jsou základem pro výjimečné oprávnění Ústavního soudu k zásahu do rozhodovací činnosti obecných soudů.

...

III. Podle čl. 9 Úmluvy o právech dítěte platí: „(1) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte. (2) V jakémkoli řízení podle odstavce 1 se poskytuje všem dotčeným stranám možnost zúčastnit se řízení a sdělit svoje stanoviska. (3) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte. (...).“ V roce 2011 vydal Výbor pro práva dítěte v návaznosti na citovaný čl. 9 Úmluvy o právech dítěte doporučení o právech dětí uvězněných osob. Uvedl v něm: „Výbor zdůrazňuje, že by při ukládání trestu rodičům a hlavním pečovatelům mělo být všude, kde je to možné, zváženo uložení trestu nezahrnujícího odnětí svobody namísto trestu, který odnětí svobody zahrnuje, včetně předsoudní a soudní fáze řízení. Alternativa k odnětí svobody by měly být dostupné a používané případ od případu s plným zvážením možných dopadů různých trestů na nejlepší zájmy dotčených dětí.“

nález sp. zn. II. ÚS 4051/16 ze dne 31. 1. 2017

Stěžovatel byl napadeným usnesením soudu I. stupně vzat do vazby z důvodů dle § 67 písm. a) a c) trestního řádu. Proti stěžovateli bylo zahájeno trestní stíhání pro podezření ze spáchání trestného činu vraždy ve stádiu přípravy. Toho se měl dopustit tak, že si objednal u svých spoluobviněných fyzickou likvidaci poškozeného, se kterým měl údajně obchodní spor. Na základě stížnosti, ve které stěžovatel mj. namítal místní nepříslušnost Obvodního soudu pro Prahu 1, stížnostní soud rozhodnutí soudu I. stupně zrušil a znovu sám rozhodl tak, že vzal stěžovatele do vazby, ovšem pouze z důvodu dle § 67 písm. a) trestního řádu. Ve svém rozhodnutí se též vyjádřil k námitce místní příslušnosti.

nález sp. zn. II. ÚS 4051/16 ze dne 31. 1. 2017

Jestliže v konkrétní věci nelze uplatnit kritérium místa, kde se čin stal (§ 18 odst. 1 trestního řádu), a zároveň soud rozhoduje o prvním úkonu v rámci přípravného řízení trestního ještě v době, kdy nebyl nikdo obviněn, ačkoliv již existuje podezření vůči konkrétní osobě, ani kritérium místa, kde obviněný bydlí, pracuje či se zdržuje (§ 18 odst. 2 věta před středníkem), se neuplatní. To, že taková konkrétní osoba ještě nebyla obviněna, ale již je třeba, aby soud rozhodl o návrhu státního zástupce v přípravném řízení trestním, totiž eo ipso znamená, že k obvinění takové osoby nemají orgány činné v trestním řízení dostatečné důkazy a tyto si teprve musí obstarat s využitím některého z institutů, o nichž musí rozhodovat soud (typicky domovní prohlídky či prohlídky nebytových prostor, odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu, nasazení agenta, sledování osob a věcí za současného zásahu do domovní svobody atd.). Není tak v dané věci vůbec jisté, zda bude tato osoba následně obviněna či nikoliv, nehledě k tomu, že s větší či menší intenzitou může v této fázi přípravného řízení být podezříváno více osob. Je ostatně cílem tzv. fáze prověřování (tj. fáze přípravného řízení trestního od zahájení trestního řízení do zahájení trestního stíhání) postupně eliminovat různé vyšetřovací verze a vyloučit všechny osoby, které přichází v úvahu jako podezřelí, až zbude pouze ten podezřelý či ti podezřelí, o nichž mohou orgány činné v trestním řízení důvodně předpokládat, že se jedná o pachatele, a tedy že je namístě zahájit

nález sp. zn. III. ÚS 2944/16 ze dne 31. 1. 2017

Stěžovatel byl uznán vinným ze spáchání zločinu zpronevěry, kterého se měl dopustit jakožto správce konkursní podstaty tím, že měl nakládat s prostředky v konkursní podstatě v rozporu se zákonem a způsobit tak škodu cca 10 000 000 Kč. Krajský soud následně stěžovateli adresoval výzvu k nástupu do výkonu trestu odnětí svobody, který mu byl za spáchání uvedeného trestného činu uložen. Tato výzva se však nikdy nedostala do sféry stěžovatele, a ten se tak nemohl s jejím obsahem seznámit. Z důvodu nezastižení stěžovatele a neexistence poštovní schránky provozovatel poštovních služeb výzvu vrátil odesílateli. Vzhledem k tomu, že stěžovatel ve stanovené lhůtě výkon trestu odnětí svobody nenastoupil, nařídil krajský soud ústavní stížností napadeným příkazem dodání stěžovatele do výkonu trestu, které bylo následně realizováno.

nález sp. zn. III. ÚS 2944/16 ze dne 31. 1. 2017

Porušením čl. 8 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a čl. 5 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod je vydání příkazu k dodání odsouzené osoby do výkonu trestu odnětí svobody bez toho, že by jí byla předtím řádně doručena výzva k dobrovolnému nástupu do výkonu tohoto trestu; totéž platí pro případ, že odsouzená osoba byla zadržena a fakticky dodána do výkonu trestu odnětí svobody na základě příkazu zatíženého takovou vadou.

nález sp. zn. I. ÚS 2201/16 ze dne 3. 1. 2017

Napadeným usnesením krajský soud zamítl stížnost stěžovatele proti usnesení okresního soudu, kterým byla zamítnuta žádost stěžovatele o jeho podmíněné propuštění z výkonu trestu odnětí svobody, neboť nebyla u stěžovatele splněna zákonná podmínka předpokladu vedení řádného života v budoucnu, a to zejména při uvážení záznamů stěžovatele v rejstříku trestů a skutečnosti, že byl již v minulosti dvakrát podmíněně propuštěn, ovšem v obou případech mu byl nakonec zbytek trestu nařízen. Stěžovatel se závěry soudů nesouhlasí, když poukazuje na to, že podmíněné propuštění v sobě obsahuje nástroje pro pokračování procesu resocializace; zákonná podmínka spočívající v prognóze vedení řádného života na svobodě se vztahuje k budoucnosti, a proto její nesplnění nelze dovozovat z minulého chování odsouzeného. K povaze a závažnosti spáchaného trestného činu nelze podle něj přihlížet opětovně při rozhodování o podmíněném propuštění, neboť by se jednalo o porušení zákazu dvojího přičítání.

nález sp. zn. I. ÚS 2201/16 ze dne 3. 1. 2017

I. Přestože Ústavní soud zásadně nezasahuje do rozhodování obecných soudů o žádostech odsouzených o podmíněné propuštění, založeném na uvážení soudů, ve výjimečných případech je jeho zásah nezbytný. Jak vyplývá z rozhodovací praxe Ústavního soudu, mezi takové výjimečné případy patří situace, kdy soudy v rozporu s čl. 36 odst. 1 Listiny rozhodují na základě zcela nedostatečně zjištěného skutkového stavu, případně kdy si dostatečné podklady obstarají jen formálně, ale materiálně je již při svém posouzení věci nezohlední; kdy se ve svém rozhodnutí poruší zákaz dvojího přičítání, a tím i princip ne bis in idem podle čl. 40 odst. 5 Listiny; či kdy v řízení dojde k závažnému procesnímu pochybení, například nerespektování principu kontradiktornosti řízení a rovnosti zbraní dle čl. 38 odst. 2 Listiny. Důvod k zásahu Ústavního soudu je dán i tehdy, pokud obecné soudy paušálně vyloučí možnost podmíněného propuštění pro určitého odsouzeného, a to navíc toliko na základě jeho trestní minulosti, bez zohlednění případné následné proměny a nápravy odsouzeného, k níž mohlo dojít během výkonu trestu odnětí svobody, a dalších relevantních aktuálních informací k odsouzenému. V takové situaci dochází nejen k porušení práva odsouzeného na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny, ale v důsledku i k porušení zásady nulla poena sine lege, zaručené čl. 39 Listiny. Paušálním vyloučením možnosti podmíněného propuštění určitého odsouzeného je totiž fakticky zpříšňován jeho trestní postih bez jakékoli opory v zákoně.

II. Ústavní soud znovu připomíná význam institutu podmíněného propuštění z trestu odnětí svobody, jehož uplatnění sice v českém právním řádu není formulováno jako nárokové, nicméně přesto obecně musí být otevřeno všem odsouzeným, včetně odsouzeným k výjimečným trestům či odsouzeným-recidivistům. Možnost podmíněného propuštění poskytuje odsouzeným perspektivu a naději, která je může motivovat k nápravě. Samotné podmíněné propuštění, a to i ve spojení s doprovodnými opatřeními, jako je probační dohled, pak představuje významný prostředek k dovršení nápravy a resocializace odsouzeného na svobodě, a to už proto, že umožňuje pozitivně usměrnit a usnadnit jeho přechod z výkonu trestu odnětí svobody na svobodu, a tak mu pomoci k vedení řádného života.

Nálezová judikatura Ústavního soudu České republiky za rok 2017 ve vztahu k trestnímu právu - další judikatura

Pozn. – čerpáno z <https://nalus.usoud.cz>. Jde o oficiální právní věty, případně o narativní části tak, jak je vymezilo analytické oddělení

nález III. ÚS 24/17 ze dne 14. 11. 2017

Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky a zaknihovaných cenných papírů je při dodržení podmínek stanovených trestním řádem přiměřeným zásahem do vlastnického práva podle čl. 11 odst. 1 věty druhé Listiny základních práv a svobod. Tyto podmínky nejsou naplněny při podezření z trestního činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby, doložila-li osoba dotčená zajištěním náhradní hodnoty, že doměřenou daň uhradila včetně souvisejících sankcí a orgány činné v trestním řízení ani nenaznačily, jaký jiný výnos jí nebo obviněným měl ze stíhané trestné činnosti plynout; pouhé tvrzení orgánu činného v trestním řízení, že nelze vyloučit zjištění další škody, je pro pokračování zajištění nedostatečné, a současně projevem libovůle.

nález sp. zn. II. ÚS 3672/16 ze dne 7. 11. 2017

Jakkoli má trest vyhoštění svou oporu v zákoně a jeho legitimním cílem je, aby se na území státu nepohybovali státní příslušníci státu jiného, jejichž přítomnost se dostala do protikladu se zájmy státu a bezpečností jeho obyvatel, nelze při přezkumu dané ústavní stížnosti abstrahovat od základního – klíčového postulátu trestně právní úpravy, tj. aby byly v rámci řízení o mimořádném opravném prostředku využity všechny zákonné možnosti, resp. všechna ustanovení, jež mohou ovlivnit rozhodnutí in favorem defensionis.

nález sp. zn. IV. ÚS 2867/16 ze dne 7. 11. 2017

Při posouzení, zda přečtením a následným hodnocením výpovědi svědka, kterého neměl obviněný nebo jeho obhájce možnost vyslechnout, bylo porušeno právo obviněného vyslychat nebo dát vyslychat svědky proti sobě, je třeba zkoumat: (1) zda pro nepřítomnost svědka před soudem existoval dostatečný důvod, (2) jakou důkazní váhu měla taková výpověď pro odsouzení obviněného a (3) zda v řízení existovaly dostatečné vyvažující faktory, včetně silných procesních záruk, které kompenzovaly připuštění výpovědi nepřítomného svědka jako důkazu proti obviněnému. Ve světle těchto tří kritérií je třeba posoudit, zda lze řízení, v němž byla použita výpověď nepřítomného svědka, považovat jako celek za spravedlivé.

nález sp. zn. II. ÚS 1301/17 ze dne 5. 9. 2017

Důvodem k pokračujícímu omezení osobní svobody předběžnou vazbou může být obava z útěku osoby, o niž se jedná, přičemž důvodnost této obavy musí být založena jejím jednáním nebo dalšími konkrétními skutečnostmi (srov. nález Ústavního soudu ze dne 16. 11. 2010 sp. zn. II. ÚS 2121/10). O nic takového se ovšem ani jedno z napadených rozhodnutí obecných soudů neopírá. Obě totiž v podstatě konstatují toliko skutečnost, že je stěžovatel odsouzen k dlouholetému trestu odnětí svobody a dále, že je stěžovatel reálně ohrožen vydáním k výkonu trestu do Turecké republiky.

Jelikož konečné rozhodnutí obecných soudů o přípustnosti vydání stěžovatele a následné povolení vydání ministrem spravedlnosti nelze v nejbližší době s ohledem na dosavadní průběh extradičního řízení předpokládat a předběžná vazba stěžovatele trvá již více než tři roky, nelze v dané věci uvažovat o tom, že by stěžovatel mohl setrvávat ve vazbě i nadále až do konečného (pravomocného) rozhodnutí. Zvláště pak za situace, kdy nejsou stanoveny žádné zákonné lhůty, jež by celkovou délkou předběžné vazby omezovaly.

Obecné soudy tedy při posuzování, zda jsou v konkrétním případě dány důvody předběžné vazby, musí s ohledem na současnou právní úpravu postupovat restriktivně tak, aby celková délka vazby nebyla z hlediska zachování práva na osobní svobodu zcela nepřiměřená a nebyla tak porušována základní práva a svobody osoby, o jejíž vydání jde.

nález sp. zn. III. ÚS 1811/17 ze dne 29. 8. 2017

Řízení o vzetí vazby a řízení o uložení zákazu vycestování se ve svém výsledku liší mírou intenzity zásahu do základních práv a svobod; není-li proto z hlediska principu proporcionality shledán důvod pro mírnější zásah formou omezení svobody pohybu podle čl. 14 odst. 1 a 2 Listiny základních práv a svobod, nelze vzápětí bez náležitého odůvodnění změny názoru obecného soudu zbavit obviněného osobní svobody vzetím do vazby podle čl. 8 odst. 5 Listiny základních práv a svobod.

nález sp. zn. II. ÚS 1260/17 ze dne 15. 8. 2017

Při posouzení, zda u stěžovatele byly dány důvody předběžné vazby dle § 94 odst. 1 zákona o mezinárodní justiční spolupráci, je nutno přihlídnout k celému průběhu extradičního řízení, které skončilo rozhodnutím o vyslovení nepřípustnosti vydání stěžovatele do Ruské federace. Zbavení osobní svobody jednotlivce totiž musí i v souvislostech extradičního řízení vždy směřovat k jeho účelu a může trvat pouze po dobu nezbytně nutnou ve vztahu k veřejnému zájmu, který je realizací vazby sledován (viz nálezy sp. zn. II. ÚS 331/10); přitom Evropský soud pro lidská práva považuje absenci vázanosti předběžné vazby na realizovatelný účel za svévoli rozpornou s požadavky článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz rozsudek velkého senátu ve věci Chahal proti Spojenému království). I podstatně kratší zbavení osobní svobody se může dostat do rozporu s tímto ustanovením, jestliže možnost realizace účelu zbavení svobody se časem vzhledem k okolnostem ukázala jako pochybná (viz rozsudek ve věci Efraimidi proti Řecku).

Byť státní zástupkyně považovala za nutné informaci, že stěžovateli byla v Rakouské republice udělena mezinárodní ochrana formou azylu, ověřit, základní údaje, včetně sdělení Policejního prezidia České republiky o tom orgány činné v trestním řízení již měly k dispozici a měly tak další šetření vést s maximální péčí a urychlením. Soud pak měl obezřetněji vážit důvodnost předběžné vazby i použitelnost jiných cest, kterými by bylo možné dosáhnout řádného průběhu extradičního řízení (slib stěžovatele, že do skončení vydávacího řízení v případě propuštění ze zadržení setrvá v Brně), a měl věnovat patřičnou pozornost dřívějším rozhodnutím orgánů Rakouské republiky jako členského státu Evropské unie, vydaným v azylovém a extradičním řízení, neboť ta byla překážkou přípustnosti vydání stěžovatele do Ruské federace a z hlediska účelu extradičního řízení měla význam i pro posouzení nutnosti zajištění stěžovatele předběžnou vazbou.

nález sp. zn. II. ÚS 1260/17 ze dne 15. 8. 2017 – pokr.

Evropská unie totiž poskytuje podle čl. 3 odst. 2 Smlouvy o fungování Evropské unie svým občanům prostor svobody, bezpečnosti a práva bez vnitřních hranic, ve kterém je zaručen volný pohyb osob, ve spojení s vhodnými opatřeními týkajícími mj. společného evropského azylového systému s jednotným azylovým statutem, jakož i s ustanoveními této Smlouvy o vzájemném uznávání soudních rozhodnutí v trestních věcech, a to ve spojení se zákazem návratu do státu, ze kterého pochází držitel mezinárodní ochrany (tzv. princip non-refoulement) podle čl. 33 Úmluvy o právním postavení uprchlíků, který se vztahuje i na extradiční řízení. Na základě § 91 odst. 1 písm. b), o) zákona o mezinárodní justiční spolupráci je na držitele mezinárodní ochrany udělené v jedné členské zemi Evropské unie nutné pohlížet jako na držitele mezinárodní ochrany i v členské zemi, v níž probíhá extradiční řízení, a takovou osobu proto nelze vydat do státu, ze kterého pocházela předtím, než jí byl azyl udělen.

Podle přesvědčení Ústavního soudu postavení stěžovatele jako azylanta mohlo a mělo být ověřeno v daleko kratší lhůtě než dvouměsíční. Pokud soudy přes dostupné informace, které důvodně zpochybňovaly možnost realizace účelu zbavení osobní svobody stěžovatele, rozhodly o předběžné vazbě a nadto dokonce shledaly, že mezinárodní ochrana stěžovatele získaná udělením azylu v Rakousku na území České republiky na něj nedopadá, je nutno jejich rozhodnutí posoudit jako svévolná, porušující právo stěžovatele na spravedlivý proces dle čl. 36 odst. 1 Listiny a jako omezení osobní svobody stěžovatele postrádající reálný účel, porušující čl. 8 odst. 2 a 5 Listiny i čl. 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy.

I když byl stěžovatel z vazby propuštěn a zásah do jeho osobní svobody již netrvá, je třeba s ohledem na stanovisko pléna Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS-st. 25/08 napadená rozhodnutí pro jejich neústavnost zrušit.

nález sp. zn. I. ÚS 1202/17 ze dne 15. 8. 2017

Při posouzení, zda u stěžovatele byly dány důvody předběžné vazby dle § 94 odst. 1 zákona o mezinárodní justiční spolupráci, je nutno přihlídnout k celému průběhu extradičního řízení, které skončilo rozhodnutím o vyslovení nepřípustnosti vydání stěžovatele do Ruské federace. Zbavení osobní svobody jednotlivce totiž musí i v souvislostech extradičního řízení vždy směřovat k jeho účelu a může trvat pouze po dobu nezbytně nutnou ve vztahu k veřejnému zájmu, který je realizací vazby sledován (viz náález sp. zn. II. ÚS 331/10); přitom Evropský soud pro lidská práva považuje absenci vázanosti předběžné vazby na realizovatelný účel za svévoli rozpornou s požadavky článku 5 odst. 1 písm. f) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod (viz rozsudek velkého senátu ve věci Chahal proti Spojenému království). I podstatně kratší zbavení osobní svobody se může dostat do rozporu s tímto ustanovením, jestliže možnost realizace účelu zbavení svobody se časem vzhledem k okolnostem ukázala jako pochybná (viz rozsudek ve věci Efraimidi proti Řecku).

nález sp. zn. III. ÚS 2337/16 ze dne 1. 8. 2017

Výrok o vině není možno v řízení u odvolacího soudu podle § 254 odst. 2 trestního řádu přezkoumat a změnit, nebyl-li napaden odvoláním přímo, popř. nepřímo, tj. vytknutím vad majících v tomto výroku svůj původ. Odvolání požadující pouze zpřísnění uloženého trestu, protože zjištěné přitěžující a polehčující okolnosti nebyly náležitě zváženy, nelze považovat za vytknutí vady mající původ ve výroku o vině. Zpřísnění výroku o vině na základě takového odvolání je postupem odporujícím čl. 36 odst. 1 ve spojení s čl. 2 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

nález sp. zn. I. ÚS 1501/16 ze dne 30. 5. 2017

Závěr o naplnění skutkové podstaty přečinu nadřezování podle § 366 odst. 1 trestního zákoníku, jednoznačně a bez důvodných pochybností ze skutkových zjištění soudů, nevyplývá. Tím se vymyká z mezí ustanovení § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu, a je současně i v rozporu se zásadou in dubio pro reo a právem na spravedlivý proces zaručující fair proces dle 36 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Z principu presumpce nevinoty podle čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod a § 2 odst. 2 trestního řádu kromě pravidla, podle něhož musí být obviněnému vina prokázána, plyne rovněž tato zásada, podle níž, není-li v důkazním řízení dosaženo praktické jistoty o existenci relevantních skutkových okolností, tj. jsou-li přítomny v daném kontextu důvodné pochybnosti, jež nelze odstranit ani provedením dalšího důkazu, je nutno rozhodnout ve prospěch obviněného. Pro uvedené nelze než konstatovat, že soudy v ústavní stížnostech napadených rozhodnutích nedostály požadavkům, jež v rovině tzv. podústavního práva pro ně plynou z kautel vyplývajících ze zásady volného hodnocení důkazů a zásady in dubio pro reo dle § 2 odst. 2 a 6 trestního řádu. Nemá-li však toto právo zůstat toliko formálním, je nezbytné, aby soud, který o opravném prostředku rozhoduje, v odůvodnění svého rozhodnutí náležitým způsobem rozebral všechny námítky v podání stěžovatele uvedené.

Obecné soudy s náležitou pečlivostí nehodnotily obhajobu stěžovatele a jejich postup neodpovídal zásadám uvedeným v ustanovení § 2 odst. 5 a 6 trestního řádu a odůvodnění ustanovení § 125 odst. 1, resp. § 134 odst. 2 trestního řádu. Vzhledem ke kumulaci řady vytýkaných okolností, dospěl Ústavní soud k závěru o porušení práv a svobod stěžovatele plynoucích z čl. 36 Listiny základních práv a svobod a porušení práva být stíhán jen zákonným způsobem dle čl. 8 odst. 2 věty první Listiny základních práv a svobod.

nález sp. zn. III. ÚS 3675/16 ze dne 11. 4. 2017

Při závažném zásahu do osobní svobody osoby trpící duševní poruchou, jakým je uložení ústavního ochranného léčení podle § 99 ve spojení s § 38 odst. 2 a § 96 odst. 2 trestního zákoníku, musí soudy při prováděném dokazování, s ohledem na princip proporcionality zásahu, ověřit a přezkoumatelným způsobem odůvodnit, proč nepostačuje uložení prostředku mírnějšího (ambulantního ochranného léčení); takovým postupem v rozporu s čl. 8 odst. 2 a čl. 39 Listiny základních práv a svobod dochází k porušení ústavně zaručeného práva na ochranu osobní svobody podle čl. 8 odst. 1 Listiny základních práv a svobod, a dále práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

nález sp. zn. II. ÚS 3173/16 ze dne 14. 3. 2017

2. Pro určení, který orgán veřejné moci měl pravomoc přezkoumat tvrzený zásah Policie do základních práv a svobod stěžovatelů, je klíčové, zda v dané věci vystupovala jako orgán činný v trestním řízení podle trestního řádu. Pokud však Policie (1.) zasahovala na základě konkrétního podezření o spáchání trestného činu, (2.) před zákrokem vyzvala osoby v nemovitosti k jejímu opuštění, včetně sdělení informace, že je dáno podezření, že se svým jednáním dopouští trestného činu, (3.) na místě byli přítomni též státní zástupci, se kterými byly dohodnuty podmínky, za nichž bude možno vést zkrácené přípravné řízení a (4.) na místě některé podezřelé osoby zadržela a následně sepsala záznam o zahájení úkonů trestního řízení, je zřejmé, že jednala jako orgán činný v trestním řízení. Pravomoc k přezkumu postupů Policie proto měly orgány státního zastupitelství, které vykonávaly dozor nad trestním řízením (příp. i dohled).

3. Pokud proto stěžovatelé namítali, že postupem Policie bylo v rámci dotčeného zákroku zasaženo do jejich práv a svobod, a tento zákrok probíhal v rámci trestního řízení a Policie vystupovala jako orgán činný v trestním řízení, bylo povinností státního zastupitelství se predestřenými námitkami stěžovatelů pečlivě zabývat a postup policejního orgánu řádně přezkoumat. Je totiž úkolem právě státního zastupitelství, které kontroluje činnost policejního orgánu při výkonu pravomocí dle trestního řádu, sledovat, zda v průběhu trestního řízení nebyla porušena základní práva osob, proti nimž se řízení vede, i osob, vůči nimž trestní řízení vedeno není, přičemž odepře-li tuto ochranu poskytnout, zasáhne tím do základních práv dotčených osob.

4. Není dán žádný důvod a priori popírat schopnost státního zastupitelství ochránit základní práva osob dotčených úkony policejního orgánu, neboť k jejich ochraně je státní zastupitelství povoláno Ústavou i zákony, aniž by mělo jakkoliv upřednostňovat zájem státu před zájmy jednotlivce.

nález sp. zn. I. ÚS 3533/16 ze dne 17. 1. 2017

Odůvodnění rozhodnutí obecných soudů o vzetí do vazby či ponechání v ní není možno zakládat na jiných vazebních důvodech, než jsou ty, které jsou uvedeny ve výroku vazebního rozhodnutí. Tento požadavek vyplývá z povinnosti soudů řádně a vyčerpávajícím způsobem odůvodnit vzetí obviněného do vazby či jeho ponechání ve vazbě.

Prostý odkaz na průběh předchozího řízení bez uvedení konkrétního zdůvodnění trvání vazebních důvodů nelze považovat za dostatečné, tedy řádné a přesvědčivé, odůvodnění vazby jako zásahu do osobní svobody.

V případech předstižné vazby pro majetkovou trestnou činnost nelze zpravidla výlučně odkazem na předchozí trestnou činnost bez dalšího dospět k závěru o nepřipustnosti využití peněžitě záruky.

Argumentace obecných soudů o ponechání v předstižné vazbě musí na rozdíl od některých případů vazby útěkové naplňovat stejné standardy před i po vyhlášení nepravomocného odsuzujícího rozsudku.

nález sp. zn. III. ÚS 2847/14 ze dne 3. 1. 2017

I. Součástí ústavního práva na obhajobu podle čl. 40 odst. 3 Listiny základních práv a svobod je i právo radit se se svým obhájcem za podmínek, ve kterých současně nedochází k poskytování informací orgánům činným v trestním řízení. V takovém případě komunikace mezi obhájcem a klientem podléhá maximální možné ochraně, a to v zájmu klienta, nikoli však ku prospěchu advokáta, sledujícího zájmy rozporné s klientovými, nebo se klientových zájmů netýkajících. Nositelem práva na obhajobu je proto klient, nikoli advokát, který v takovém případě neuplatňuje svá práva, nýbrž plní naopak mu zákony uložené významné povinnosti. V případě, že se sám klient vědomě této ochrany vzdá a domáhá se naopak pomoci státní moci vůči advokátovi, který dle něj nehájí jeho zájmy, by bylo trvání na takové absolutní ochraně ústavně nekonformním výkladem zákonů, které jinak důvěrnost styku klienta s advokátem zaručují.

II. Je-li advokát důvodně podezřelý ze závažné trestné činnosti, není porušením práva na obhajobu, ani práva na poskytování právní pomoci nasazení operativně pátracích prostředků, které respektuje princip proporcionality zásahu.

„Áčková“ judikatura Nejvyššího soudu za rok 2017 ve vztahu k trestnímu právu

pozn. – zahrnuty byly pouze judikáty, k nimž byla ke dnešnímu dni vložena na server www.nsoud.cz právní věta

11 Tdo 11/2017

Skutečnost, že obviněný užívá omamné a psychotropní látky nebo je na nich závislý, sama o sobě neznamená, že není schopen náležitě se hájit vzhledem ke svým duševním vadám. Důvod nutné obhajoby podle § 36 odst. 2 tr. ř. v tomto případě bude dán, pokud uvedené skutečnosti měly za následek vznik duševní nemoci nebo jiného významného poškození mentálních funkcí obviněného, vyvolávající pochybnosti o jeho způsobilosti náležitě se hájit.

5 Tdo 1249/2016

Při právní kvalifikaci činu obviněných manželů, kteří společným jednáním zmařili i jen částečně jednak společné závazky a jednak samostatné závazky vůči jejich věřitelům, jako trestného činu poškozování věřitele podle § 256 tr. zák. (nyní poškozování věřitele podle § 222 tr. zákoníku), je třeba rozlišit, který z manželů má na základě závazkového právního vztahu vůči věřiteli postavení dlužníka, tj. zda jeho jednání představuje poškozování vlastního věřitele podle § 256 odst. 1 tr. zák. (nyní § 222 odst. 1 tr. zákoníku) nebo poškozování věřitele jiné osoby ve smyslu § 256 odst. 2 tr. zák. (nyní § 222 odst. 2 tr. zákoníku). Takové společné jednání manželů, kterým při naplnění všech znaků skutkové podstaty trestného činu poškozování věřitele způsobili škodu velkého rozsahu, je třeba posoudit u každého z nich jako trestný čin poškozování věřitele podle § 256 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 4 tr. zák. [nyní poškozování věřitele podle § 222 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a), odst. 4 písm. a) tr. zákoníku] spáchaný ve spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák. (nyní § 23 tr. zákoníku).

8 Tdo 1404/2016

Ve věci, v níž je vedeno trestní stíhání pro přečin podílnictví podle § 214 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. a) tr. zákoníku, lze podle § 88 odst. 6 věta in fine tr. ř. užít jako důkaz záznam telekomunikačního provozu i tehdy, byl-li odposlech a záznam telekomunikačního provozu proveden za splnění podmínek § 88 odst. 1 tr. ř. v jiné trestní věci. Trestný čin podílnictví podle § 214 tr. zákoníku je úmyslný trestný čin, k jehož stíhání podle § 88 odst. 1 tr. ř. zavazuje Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu, vyhlášená pod č. 33/1997 Sb. Objektívni stránka úmyslného trestného činu podílnictví odpovídá kritériím uvedeným v čl. 6 odst. 1 písm. a) této úmluvy, a jde tedy o trestní stíhání pro trestný čin vyjmenovaný v § 88 odst. 1 tr. ř. splňující zákonnou podmínku pro vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu (k tomu srov. přiměřeně rozhodnutí pod č. 13/2014-II. Sb. rozh. tr.).

6 Tdo 1739/2016

Předseda senátu soudu prvního stupně za podmínek uvedených v § 251 odst. 2 tr. ř. ustanoví obviněnému, který podal odvolání nesplňující náležitosti obsahu odvolání podle § 249 odst. 1 tr. ř., obhájce, a to za účelem jen odůvodnění odvolání anebo i obhajování v odvolacím řízení. Není-li v opatření o ustanovení obhájce jeho účel jasně a určitě vymezen, je nutno takovou neurčitost vykládat ve prospěch obviněného jako ustanovení obhájce jak za účelem odůvodnění odvolání, tak i obhajování v odvolacím řízení. Jestliže za takové situace odvolací soud nevyrozuměl obhájce obviněného o konání veřejného zasedání, ačkoliv ho vyrozumět měl, v důsledku čehož obhájce při veřejném zasedání nebyl přítomen, došlo k porušení práva na obhajobu, které naplňuje dovolací důvod podle § 265b odst. 1 písm. c) tr. ř.

3 Tz 49/2016

Odvolací soud nemůže postupem podle § 260 tr. ř. vrátit věc státnímu zástupci k došetření na základě závěru, že rozsudek soudu prvního stupně trpí podstatnou procesní vadou ve smyslu § 258 odst. 1 písm. a) tr. ř. spočívající v tom, že v projednávané věci je třeba rozšířit okruh obviněných o další osoby. Takový postup odvolacího soudu je v rozporu s obžalovací zásadou.

15 Tdo 832/2016

Penále podle § 251 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, ve znění pozdějších předpisů, uložené v daňovém řízení za nesplnění povinnosti tvrzení pravomocným rozhodnutím správního orgánu, má povahu trestní sankce, byť sui generis, proto je třeba na ně aplikovat také čl. 4 odst. 1 Protokolu č. 7 k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod. Daňové řízení a trestní stíhání pro skutek spočívající v tom, že nesplnění povinnosti tvrzení vykazovalo vedle platebního deliktu, významného v oblasti správního trestání, znaky trestného činu zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby podle § 240 tr. zákoníku, jsou řízeními o totožném skutku. To platí za situace, že subjekt tohoto trestného činu a daňový subjekt je totožná fyzická osoba (k tomu srov. č. 51/1997 Sb. rozh. tr.). Pravomocné rozhodnutí, jímž se skončí jedno ze souběžně či postupně vedeného daňového a trestního řízení, která jsou řízeními trestněprávní povahy ve smyslu tzv. Engel kritérií, nevytváří překážku věci rozhodnuté s účinky ne bis in idem, je-li mezi daňovým řízením a trestním řízením nejen dostatečně úzká věcná souvislost, ale současně i souvislost časová (viz rozsudek velkého senátu Evropského soudu pro lidská práva ve věci A a B proti Norsku, č. 24130/11 a č. 29758/11, ze dne 15. 11. 2016, body 132. a 134.).

15 Tdo 832/2016 - pokračování

K významným faktorům pro určení, zda existuje dostatečná úzká věcná souvislost, patří: zda obě samostatná řízení sledují vzájemně se doplňující cíl, a tedy zda se týkají, nikoli pouze in abstracto, ale zároveň in concreto, různých aspektů daného protiprávního jednání zda je kombinace daných řízení předvídatelným důsledkem téhož jednání, a to jak právně, tak fakticky zda jsou příslušná řízení vedena takovým způsobem, kterým se v maximální možné míře zabrání opakování při shromažďování i hodnocení důkazů, zejména prostřednictvím odpovídající vzájemné součinnosti mezi jednotlivými příslušnými orgány, díky které se prokázané skutkové okolnosti využijí i v druhém řízení a především, zda je sankce uložena v řízení, které bylo skončeno jako první, zohledněna v řízení, které je skončeno jako poslední, s cílem zamezit, aby byl dotčený jedinec v konečném důsledku vystaven nadměrné zátěži. Znamená to, že v rámci individualizace stanovení trestní sankce je třeba vzít v úvahu sankci ukládanou v daňovém řízení a její úhradu. Soud proto musí při stanovení druhu trestu a jeho výměry přihlídnout k pravomocnému rozhodnutí finančního úřadu o povinnosti uhradit penále z doměřené daně a v odůvodnění rozhodnutí vysvětlit, jak byla tato okolnost zohledněna. Časová souvislost musí být dostatečně těsná, aby dotčené osobě poskytla ochranu před nejistotou, průtahy a prodlužováním řízení. Čím je spojitost v čase slabší, tím větší nároky je třeba klást na objasnění a odůvodnění průtahů ve vedení řízení, za které může stát nést odpovědnost.

5 Tdo 1482/2016- II.

Obviněný, který je jediným jednatelem i společníkem ve více společnostech s ručením omezeným, se při převádění majetku z jedné takové obchodní společnosti do jiné, pokud takovým činem poškodí či zvýhodní věřitele té obchodní společnosti, jejíž majetek převedl, nedopouští přečinu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku, může se však dopustit jiného trestného činu, např. trestných činů poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku či zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku. Takové jednání obviněného totiž zpravidla nezasahuje individuální objekt trestného činu zneužití informace a postavení v obchodním styku podle § 255 odst. 2 tr. zákoníku, protože nikterak neovlivňuje rovnost na trhu, nejde o nepřípustný zásah a zneužití postavení obviněného v orgánech dvou podnikatelů při jejich konkurenčním boji, je-li jediným smyslem a podstatou jeho jednání pouze tzv. vyvedení majetku z jím ovládané obchodní společnosti, která je ve špatném ekonomickém stavu, na jiný subjekt, který obviněný také ovládá, aby mohl takto vyvedený majetek dále použít a aby tento majetek nebyl užit k uspokojení věřitelů prvně uvedené obchodní společnosti.

7 Tdo 509/2017

Skutečnost, že manželka soudce, který rozhoduje trestní věc obviněného, zastupuje jako advokátka protistranu obviněného v občanskoprávním sporu, který nesouvisí s předmětem daného trestního řízení, nezakládá bez dalšího důvod vyloučení soudce podle § 30 odst. 1 tr. ř. Vyloučení nemůže být založeno jen tím, že blízký příbuzný soudce přišel rovněž s obviněným do styku v rámci výkonu svého povolání, pokud tato skutečnost nevedla ke vzniku pochybností o podjatosti z důvodu poměru předpokládaného v tomto ustanovení.

8 Tdo 1069/2016

Při řešení překážky věci rozhodnuté s účinky ne bis in idem s důsledkem zastavení trestního stíhání podle § 11 odst. 1 písm. j) tr. ř. [od 1. 7. 2017 podle písm. m) tr. ř.] je u trestného činu neodvedení daně, pojistného na sociální zabezpečení a podobné povinné platby podle § 241 odst. 1 tr. zákoníku v případě neodvedení povinných plateb na pojistné na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti a pojistného na zdravotní pojištění při posuzování charakteru penále uloženého za jejich neodvedení podle § 20 zákona č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 18 zákona č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů, nutné zohlednit, že toto je srovnatelné s úrokem z prodlení, a proto nemá povahu trestní sankce ve smyslu tzv. Engel kritérií (viz rozsudek Evropského soudu pro lidská práva ve věci A a B proti Norsku ze dne 15. 11. 2016, stížnost č. 24130/11 a č. 29758/11, a usnesení velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 4. 1. 2017, sp. zn. 15 Tdo 832/2016, publikované pod č. 15/2017 Sb. rozh. tr.).

11 Tvo 1/2017

Předseda senátu je oprávněn, a v zájmu zamezení neopodstatněných průtahů i povinen, posuzovat důvodnost omluvy nepřítomnosti obhájce u hlavního líčení nebo veřejného zasedání, a za tím účelem též provést potřebná šetření. Zvláště to platí v situaci, kdy omluva byla předložena např. pouhý den před konáním soudního jednání, a kdy už zpravidla ani nelze vyrozumět všechny předvolané či vyrozuměné osoby o případném zrušení nařízeného jednání. V takovém postupu předsedy senátu nelze shledávat jeho negativní poměr k obhájci, a tedy ani důvody pro jeho vyloučení z vykonávání úkonů trestního řízení ve smyslu § 30 odst. 1 tr. ř.

8 Tdo 1787/2016

V případě účastenství podle § 24 tr. zákoníku platí pro založení místní příslušnosti soudu tatáž zásada jako u hlavního pachatele. Místem, kde byl trestný čin spáchán, je nejen místo, kde hlavní pachatel naplňuje znaky objektivní stránky trestného činu, ale i místo, kde své jednání realizuje formou organizátorství, návodu nebo pomoci účastník na tomto trestném činu (srov. § 22 tr. ř.). Tato zásada se v jeho případě užije jen tehdy, je-li proti němu trestní řízení vedeno odděleně od trestního řízení vedeného proti hlavnímu pachateli. Dojde-li však ke spojení těchto věcí, je pro takové společné řízení soud příslušný k řízení proti hlavnímu pachateli (§ 21 odst. 2 tr. ř.).

8 Tdo 1601/2016

Trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku může být spáchán také tím, že pachatel, který není plátcem daně z přidané hodnoty ve smyslu zákona č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, záměrně vyúčtuje odběratelům, kteří jsou plátcí daně z přidané hodnoty, a získá od nich platbu odpovídající účtované ceně navýšené o daň z přidané hodnoty, aniž by je informoval o tom, že není plátcem této daně. Škodou je částka ve výši pachatelem účtované daně z přidané hodnoty. Z hlediska vzniku a výše škody nemá význam skutečnost, zda a s jakým výsledkem poškozený jako daňový poplatník u svého finančního úřadu požadoval odpočet daně z přidané hodnoty, protože trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku byl dokonán okamžikem, kdy poškozený uhradil pachateli cenu navýšenou o daň z přidané hodnoty.

7 Tdo 249/2017

Podstatné vady řízení, pro které je třeba hlavní líčení provést znovu (§ 219 odst. 3 věta první tr. ř.), je nutno z hlediska použitelnosti výpovědí obviněných, svědků a znalců podaných v předchozím hlavním líčení zatíženém takovou vadou posuzovat individuálně, zejména s přihlédnutím k tomu, zda přečtením těchto výpovědí z protokolu o hlavním líčení a jejich důkazním použitím nedochází k porušení práva na spravedlivý proces ve smyslu čl. 6 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Jestliže je třeba hlavní líčení provést znovu jen z toho důvodu, že je konal samosoudce, ačkoli je měl podle § 314a odst. 2 tr. ř. konat senát z důvodu nutnosti ukládání souhrnného trestu ve vztahu k trestu uloženému v řízení před senátem, lze dřívější výpovědi z protokolu o hlavním líčení konaném před samosoudcem za splnění podmínek § 207 odst. 2, § 211 odst. 1, § 211 odst. 2 písm. a), § 211 odst. 3, § 211 odst. 4 nebo § 211 odst. 5 tr. ř. přečíst a vycházet z nich při rozhodování věci.

Plsn 1/2015 I.

I. V občanském soudním řízení lze učinit podání mimo jiné i písemně, tj. v listinné podobě, v elektronické podobě prostřednictvím veřejné datové sítě nebo telefaxem (§ 42 odst. 1 o. s. ř.). Podáním učiněným v elektronické podobě se rozumí dokument ve formě datové zprávy, v němž účastník v občanském soudním řízení projevil vůli směřující k uplatnění procesních práv, ke splnění procesních povinností nebo k jiným procesním následkům, jež jsou spojeny s tímto projevem vůle, popřípadě část takového dokumentu, v níž je obsažen účastníkův projev vůle. Totéž obdobně platí v trestním řízení pro podání stran nebo jiných subjektů, které mají obdobné postavení jako strany (§ 59 odst. 1 tr. ř.). Elektronický nosič (tzv. obálka nebo kontejner) doprovázející takový dokument je součástí podání v uvedeném smyslu, ledaže by z obsahu projevené vůle účastníka (strany či jiné osoby) vyplývalo něco jiného.

Plsn 1/2015 II.

II. Byl-li z datové schránky toho, kdo činí úkon, nebo jeho právního zástupce odeslán do datové schránky soudu elektronický dokument, který obsahuje podání ve věci samé, považuje se za řádně podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i když takové podání neobsahuje uznávaný elektronický podpis. Proto již není třeba vyžadovat doplnění takto učiněného podání předložením jeho originálu v listinné formě podle § 42 odst. 2 o. s. ř. (viz § 42 odst. 3 o. s. ř.). Nepovažuje-li se z určitých důvodů elektronický dokument v podobě datové zprávy za podepsaný úkon ve smyslu § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů (např. byl-li odeslán z cizí datové schránky), musí být – z hlediska požadavků ustanovení § 42 odst. 3 o. s. ř. a § 59 odst. 1 tr. ř. – opatřen uznávaným elektronickým podpisem (§ 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb., dříve § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., ve znění účinném do 18. 9. 2016) jednající fyzické osoby elektronický dokument v podobě datové zprávy obsahující podání.

Plsn 1/2015 III.

III. Bylo-li podání v elektronické podobě opatřeno uznávaným elektronickým podpisem ve smyslu § 6 odst. 1, 2 zák. č. 297/2016 Sb. (dříve podle § 11 odst. 1, 3 zák. č. 227/2000 Sb., ve znění účinném do 18. 9. 2016), nepoužije se tzv. fikce podpisu podle § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, i když bylo učiněno prostřednictvím datové schránky.

Plsn 1/2015 IV.

IV. Procesní úkon, učiněný prostřednictvím datové schránky za podmínek uvedených v § 18 odst. 2 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, osobou tam označenou, má stejné účinky jako procesní úkon učiněný písemně a podepsaný osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka. Je-li osobou, pro kterou byla zřízena datová schránka, právnická osoba, má takový procesní úkon učiněný prostřednictvím datové schránky stejné účinky jako procesní úkon, který za právnickou osobu písemně učiní a podepíše osoba oprávněná jednat za právnickou osobu podle příslušného procesního předpisu.

Plsn 1/2015 V.

V. Soud doručuje do datové schránky adresáta písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných svých úkonů a další písemnosti, o nichž to stanoví zákon, jen nedošlo-li k jejich doručení při jednání (jiném soudním roku) nebo při úkonu trestního řízení a umožňuje-li to povaha doručované písemnosti. Předpokladem je, že adresát má zpřístupněnou svou datovou schránku, že adresát má fyzickou osobu oprávněnou nebo pověřenou k přístupu do své datové schránky a že nedošlo (ani zpětně) ke znepřístupnění datové schránky. Prokáže-li adresát, který je právnickou osobou, že v době doručování písemnosti neměl osobu oprávněnou nebo pověřenou k přístupu do své datové schránky a že tento stav nezavinil, nenastanou účinky doručení. Soud doručuje písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných svých úkonů a další písemnosti do datové schránky, jen jestliže zjistí, že adresát má zřízenou datovou schránku neumožňující-li poznatky o osobě adresáta soudu takové zjištění, soud přistoupí k jinému způsobu doručení. To platí obdobně pro doručování písemností v trestním řízení. Má-li fyzická osoba zřízeno více datových schránek (např. datovou schránku fyzické osoby a datovou schránku podnikající fyzické osoby, nebo advokát datovou schránku podnikající fyzické osoby – advokáta, ale též insolvenčního správce nebo daňového poradce), je třeba jí doručovat písemné vyhotovení rozhodnutí, jiných úkonů a další písemnosti do té datové schránky, která odpovídá povaze doručované písemnosti. Účinky doručení písemnosti však nastanou i jejím doručením do jiné („nepříslušné“) datové schránky téže fyzické osoby za podmínek § 17 odst. 3 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Lhůta uvedená v § 17 odst. 4 zák. č. 300/2008 Sb., ve znění pozdějších předpisů, je lhůtou procesní, jejíž běh se při doručování písemností v občanském soudním řízení počítá podle § 57 odst. 1 a 2 o. s. ř. a při doručování písemností v trestním řízení podle § 60 odst. 1, 2 a 3 tr. ř.

A co judikatura ESLP?

- publikační řada Overview of the Court's case-law
- aktuálně k dispozici verze leden až půlka června 2017
- <http://www.echr.coe.int/Pages/home.aspx?p=caselaw/analysis/overview>

Otázky?

Děkuji Vám za pozornost!

Mgr. Jan Provazník, Ph.D.
Katedra trestního práva
Právnická fakulta, Masarykova univerzita
Veveří 158/70
611 80 Brno
jan.provaznik@law.muni.cz